

TALLINNA SAKSA GÜMNAASIUM

JOONAS SOONESTE

5.C KLASS

SAKSA KEELE MÕJU TALLINNA SAKSA GÜMNAASIUMI SAKSAKEELSE OSAKONNA ÕPILASTE KEELEKASUTUSELE

JUHENDAJA EVE SOONESTE

SISSEJUHATUS

Eesti keelt mõjutab tänapäeval kõige rohkem ilmselt inglise keel. Tallinnas Mustamäel asub aga unikaalne kool kogu Baltikumis: Tallinna Saksa Gümnaasium. Nimelt on seal koolis võimalik alates 7. klassist astuda saksakeelseesse osakonda, kus osa õppetööd, peamiselt reaalained, toimub saksa keeles ning nende ainete õpetajad on tulnud Saksamaa Liitvabariigist.

Töö eesmärk on uurida, kui palju on saksa keel jõudnud saksakeelse osakonna õpilaste igapäevakeelde ja kuidas see mõjutab õppimisega toimetulekut.

Uurimistöö raames tehti küsitlus Tallinna Saksa Gümnaasiumi 8.a ja 12.a klassi õpilaste seas ning küsiti tulemustele kommentaari Tallinna Saksa Gümnaasiumi eesti keele ja kirjanduse õpetajalt Anu Kušvidilt.

Töö koosneb viiest peatükist: esimene peatükk tutvustab saksakeelset osakonda ja selle tööpõhimõtteid, lisaks tutvustatakse saksa profiilikoolet üleüldiselt; teine peatükk seletab lahtikoodivahetuse mõiste; kolmandas peatükis tutvustatakse metoodikat; neljas peatükk avaldab küsitluse tulemused; viies peatükk sisaldab õpilaste emakeeleõpetaja Anu Kušvidi kommentaari; kuuendas tehakse järeldusi ja kokkuvõtteid.

Uurimistöö valmimisele aitasid kaasa juhendaja Eve Sooneste, küsimustikule vastanud Tallinna Saksa Gümnaasiumi 8.a ja 12.a klassi õpilased ning nende eesti keele ja kirjanduse õpetaja Anu Kušvid.

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	1
1. SAKSAKEELNE OSAKOND	3
1.1. SAKSA PROFIIKOOLOIDEST	3
2. KOODIVAHETUS	4
3. METOODIKA	5
4. KÜSITLUSE TULEMUSED	6
5. ÕPETAJA ANU KUŠVIDI KOMMENTAAR.....	12
6. JÄRELDUSED JA KOKKUVÕTE	13
ALLIKAD.....	14
LISA. KÜSITLUSLEHT	15

1. SAKSAKEELNE OSAKOND

Tallinna Saksa Gümnaasiumi saksakeelne osakond loodi 1. septembril 1997. Kooli toetab Kölni Väliskooliasjanduse Keskus, see asutus on saatnud Eestisse saksa õpetajad. Küpsuseksamite ja õppeplaanide eest vastutab Kultuuriministrite Konverents, sealt suunatakse kooli ka saksa eksamikomisjoni esimees.

Osakonna õpilasi valmistatakse ette saksa ja eesti abituriumiks, seetõttu õpetatakse osa aineid saksa, osa eesti keeles. Saksa keeles õpitakse saksa õppeplaanide järgi saksa õpetajate juhendamisel saksa keelt, ajalugu, matemaatikat, füüsikat ja bioloogiat, varem ka keemiat. Tunniplaanis on eestikeelsed ja saksakeelsed ained läbiseigi.

Gümnaasiumi lõpetaja saab kaks lõputunnistust: saksa abituriumi lõputunnistuse, mis annab õiguse edasi õppida Saksamaa kõrgkoolides, ning eesti lõputunnistuse. Lõpueksamid toimuvad Eesti Vabariigi ja Saksa Liitvabariigi eksamikorralduste põhjal. Saksa abituriumi eksamiained saksa keel ja matemaatika kehtivad Eesti riigieksamina, emakeele riigieksam kehtib saksa lõpueksamina.

Saksakeelse osakonna klassidel on klassijuhatajateks nii eesti kui ka saksa õpetaja.

Saksakeelne osakond on avatud kõikidele Tallinna Saksa Gümnaasiumi ning teiste koolide õpilastele, nende hulgast teeb kool valiku katsete ja vestluse alusel. (TSG koduleht)

1.1. SAKSA PROFIILIKOOLIDEST

Tallinna Saksa Gümnaasium kuulub ainsana Baltimaades saksa profiilikoolide võrgustikku. Lisaks on saksa profiilikoolid veel Albaanias Tiranas; Bulgaarias Sofias; Prantsusmaal Bucis, Ferney-Voltaire'is, Fontainebleaus, Grenoble'is, Pariisis, Saint-Germain-en-Laye's, Sèvres's, Strasbourgis ning Valbonne'is; Itaalias Baris, Bolognas, Napolis, Palermos, Piacenzas, Torinos ning Udines; Luksemburgis Luxembourgis; Rumeenias Bukarestis ning Timișoaras; Slovakkias Popradis, Hispaanias San Sebastiánis ning Sevillass; Lõuna-Aafrika Vabariigis Hermannsburgis ning Tšehhis Liberecis. Kokku on saksa profiilikooli üle maailma 27. (Väliskooliasjanduse keskuse koduleht)

2. KOODIVAHETUS

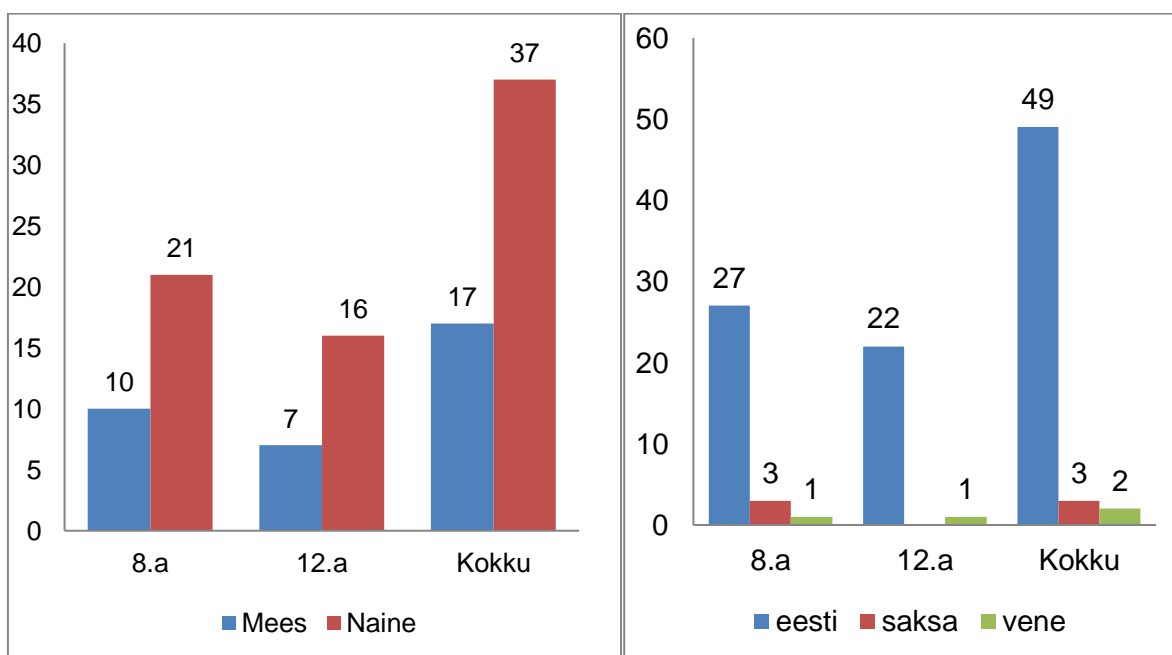
Koodivahetus on mitme keele kasutamine ühe lausungi või vestluse piires (Verschik, 2004). Varasematel aegadel peeti koodivahetust halvaks, see pidavat näitama, et inimene ei oska kumbagi keelt korralikult. Tänapäeval loetakse koodivahetust aga pigem keelt rikastavaks nähtuseks. (Kikas, 2010, lk 6)

Eestis on tuntuim koodivahetuse uurija Tallinna Ülikooli teadlane Anna Verschik, kes on kirjutanud koodivahetusest suure hulga artikleid ja teadustöid. Koodivahetust on uurinud ka näiteks Reelika Kikas („Soome keele mõjud kahe teise põlvkonna Soome eestlase eesti keeles“, 2010), Anna-Maria Natus („Inglise-eesti koodivahetus kirjalikus ja suulises kommunikatsioonis“, 2010) ja Kristiina Praakli („Koodivahetusest Tampere eestlaste keele näitel“, 2003) jpt.

3. METOODIKA

Selleks, et uurida kui palju on saksa keel jõudnud saksakeelse osakonna õpilaste igapäevakeelde ja kuidas see mõjutab õppimisega toimetulekut, tegin eesti keele ja kirjanduse õpetaja Anu Kušvidi abiga küsitluse 8.a ja 12.a klassi õpilastele (vt lisa 1).

Kokku osales küsitluses 54 õpilast: 8. klassist 31 ja 12. klassist 23 õpilast. Küsitlusele vastas 37 nais- ja 17 meessoost õpilast. 2 vastajat olid vene emakeelega ning 3 saksa emakeelega, ülejäänute emakeel oli eesti keel.

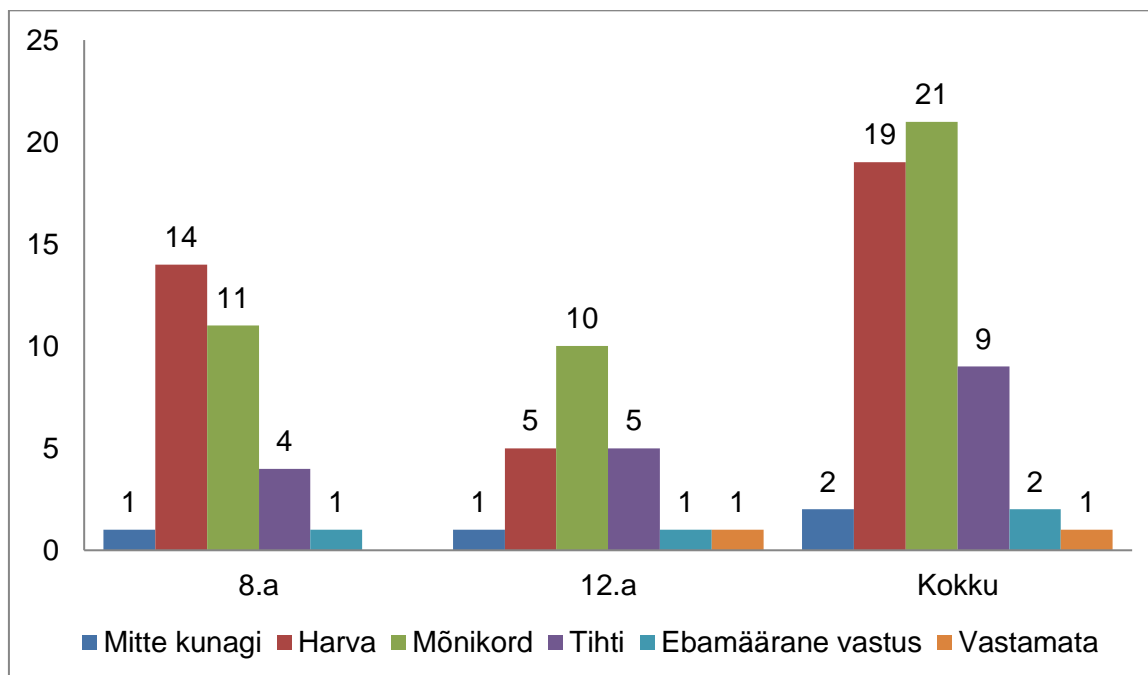
Joonis 1. Vastajate jagunemine soo ja klassi lõikes.

Joonis 2. Vastajate jagunemine emakeele ja klassi lõikes.

4. KÜSITLUSE TULEMUSED

Küsimus 1. Kui tihti kasutad klassikaaslastega suheldes saksa keelt?

Mitte kunagi ei suhtle klassikaaslastega saksa keeles vaid 2 õpilast, harva teeb seda 19 õpilast; vastusevariandile „mõnikord“ tõmbas ringi ümber 21 õpilast ning vastusevariandi „tihti“ valis 9 õpilast; 1 õpilane jättis vastamata ja 2 õpilast tõmbasid ringi ümber kahele vastusevariandile, mistõttu ei saanud neid vastuseid arvesse võtta.

Joonis 3. Kui tihti kasutad klassikaaslastega suheldes saksa keelt?

Küsimus 2. Kas kasutad eesti ja saksa keelt läbiseegi? Miks?

Enamik vastas jah, kuid põhjendusi oli väga erinevaid: saksakeelses osakonnas õppides on paljud väljendid saksa keeles ning neid ei tõlgita; ei viitsi tõlkida ja kaasõpilased saavad tavaliselt aru, mida mõeldakse; eestikeelsed terminid ei tule enam meelde; mõnda väljendit teatakse ainult saksa keeles; vahel saab saksakeelsetest väljenditest lihtsamini aru; vahel naljapäraselt; saksa keelt on mõnikord mugavam kasutada (lühemad sõnad); vahel on vaja korraga suhelda erinevat keelt kõnelevate inimestega; klassis käib inimesi Saksamaalt; peale saksakeelset tundi on eesti keelele raske ümber lülituda; saksa keel ei meeldi.

Õpilased, kelle emakeel ei ole eesti keel, kasutasid eesti ja saksa keelt läbiseegi eesti keele õppimiseks. Palju kasutatakse saksa keeles erialaseid termineid. Osa õpilasi ei pane seda tähelegi, kuid arvavad, et tuleb ette küll. Osa segab keeli kokku ainult mõeldes, samas mõnel ei lähegi keeled segamini.

12.a klassi põhjendused olid mitmekülgsemad kui 8.a omad. 8.a klassi kõige levinum põhjendus oli järgmine: eestikeelne/saksakeelne väljend ei tule meelde.

Küsimus 3. Kas kasutate saksa keelt ka sotsiaalmeedias suheldes?

Saksa osakonnas toimuvad 8. ja 10. klassis õpilasvahetused Saksamaaga ning sealt leiab alati Saksa päritoluga sõpru. „Ainult saksa sõpradega“ oligi 12.a klassi peamine vastus. 8.a peamine vastus seevastu oli „ei“.

Küsimus 4. Kas ja kui, siis millised saksakeelsed sõnad oled eestikeelsesse suhtlusesse otse üle võtnud?

8.a sõnad on üldiselt lihtsamad sõnad, mida sakslased kasutavad iga päev, samas 12.a saksakeelses sõnavaras on rohkem erialaseid sõnu.

Siin on 12.a vastused (poolpaksus kirjas on mitmel küsitluslehel kordunud sõnad; tõlked on märgistatud ülakomadega):

Formel 'valem', **Geschwindigkeit** 'kiirus', **Seite** 'lehekülg', **Röntgenstrahlung** 'röntgenikiirgus', **Hausaufgabe** 'kodutöö', **Ordnung** 'kord', **tschüss** 'tšau', **Junge** 'poiss', **genau** 'täpselt', **DVD** (hääldus: dee-fau-dee), **Abitur** 'abituurium', **Austausch** 'vahetus', **Geo-Dreieck** 'malliga kolmnurk', **Klausur** 'saksa kontrolltöö', **danke schön** 'aitäh', **Ableitung** 'tuletis', **Prüfung** 'eksam', **jawohl** 'jah', **nein** 'ei', **mal** 'korrutatud', **geteilt** 'jagatud', **berechnen** 'arutama', **Stichpunkt** 'märksõna', **herleiten** 'jäeldama', **Zelle** 'rakk', **rechnen** 'arutama', **Lorentz-Kraft** 'Lorentzi jõud füüsikas', **Druck** 'rõhk', **Stichwort** 'märksõna', **beweisen** 'tõestama', **Beispiel** 'näide', lisaks veel muud matemaatika-, bioloogia- ja füüsikaterminid, slängisõnad ja õppeainete nimed.

Siin on 8.a vastused (tõlked märgistatud ülakomadega):

Nein 'ei', **gut** 'hea', **warum** 'miks', **Scheiße** 'sitt', **Gesundheit** 'tervis; terviseks', **danke** 'aitäh', **Entschuldigung** 'vabandust', **sehr** 'väga', **auf wiedersehen** 'nägemiseni', **gehen** 'minema', **machen** 'tegema', **essen** 'sööma', **Klassenarbeit** 'tunnikontroll', **Test** 'test', **Blatt** 'paberileht', **tschüss** 'tšau', **manchmal** 'mõnikord', **zum Beispiel** 'näiteks', **also** 'niisiis', **und** 'ja', **aber** 'aga', **was** 'mis', **Auto** 'auto', **Elefant** 'elevant', lisaks lihtsamad igapäevased sõnad, asesõnad, küsisõnad ja vandesõnad.

Küsimus 5. Kas ja kui, siis millised mugandunud saksakeelsed sõnad esinevad sinu keelekasutuses?

12.a vastustes on kõige rohkem eestistatud tegusõnu, peamiselt erialaseid, kuid ka õppeainete nimetusi. Enamik 8.a õpilasi vastas, et mugandunud sõnu ei kasuta, või ei saanud küsimusest aru.

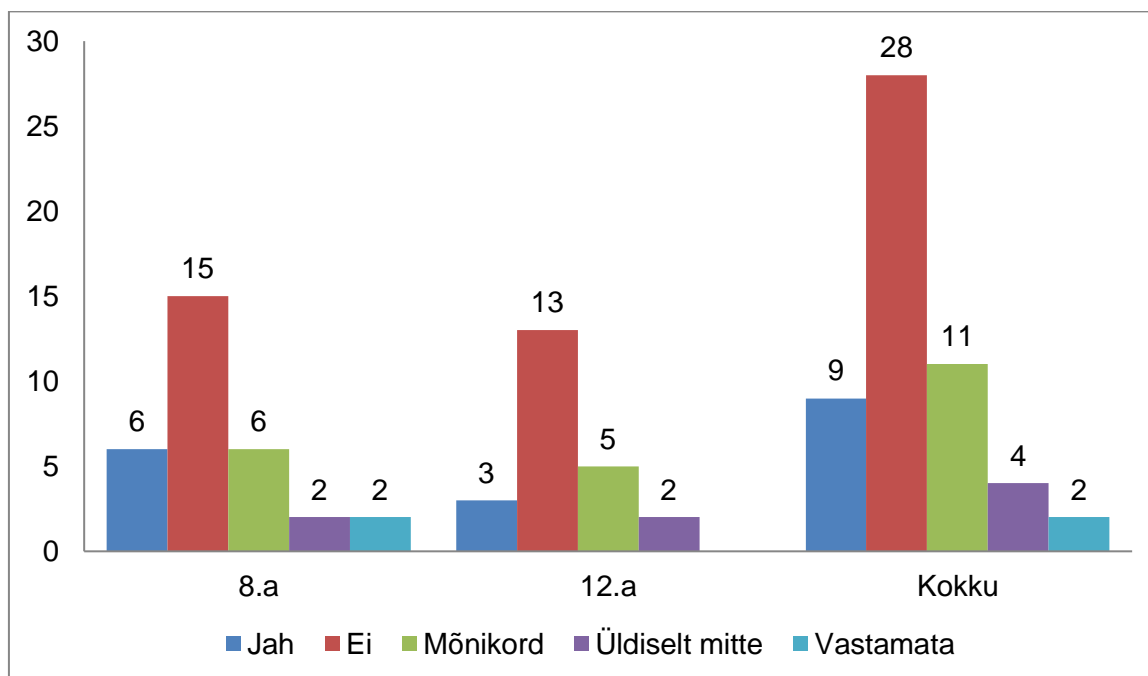
12.a vastused olid:

Sitsima ('istuma', *sitzen*), rehnima ('arutama', *rechnen*), **berehnima** ('arutama', *berechnen*), ausklammerima ('sulgude ette tooma', *ausklammern*), aufkleerima ('selgitama', *aufklären*), **Mathe, Bio**, Deu, doitsš, ablaitima ('tuletama', *ableiten*), arbitima ('töötama', *arbeiten*), herlaitima ('jäeldama', *herleiten*), nahvaisima ('tõestama', *nachweisen*), bešraibima ('kirjeldama', *beschreiben*), meldima ('tunnis kätt tõstma', *melden*), šaffima ('hankima', *schaffen*), jain ('ei/jah', *ja/nein*).

8.a ainus arvestatav vastus oli multiplitsiirima ('korrutama', *multiplizieren*).

Küsimus 6. Kas oled tundnud, et saksakeelsete ainete õppimine segab eestikeelsetest ainetest arusaamist?

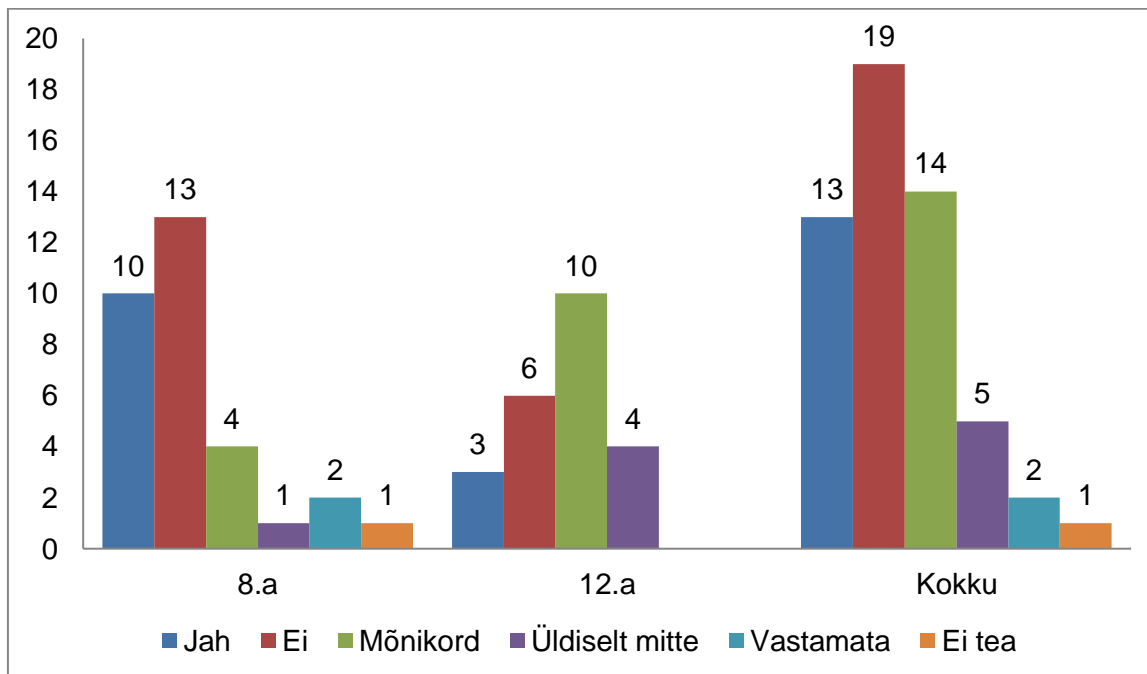
28 inimest arvab, et see ei sega eestikeelsetest ainetest arusaamist, 9 arvas, et segab. 11 vastas „mõnikord“ ja 4 vastas „üldiselt mitte“. 2 õpilast jätsid vastamata.

Joonis 4. Kas oled tundnud, et saksakeelsete ainete õppimine segab eestikeelsetest ainetest arusaamist?

Küsimus 7. Kas oled tundnud, et saksakeelsete ainete õppimine segab sul end eesti keeles korrektselt väljendmast?

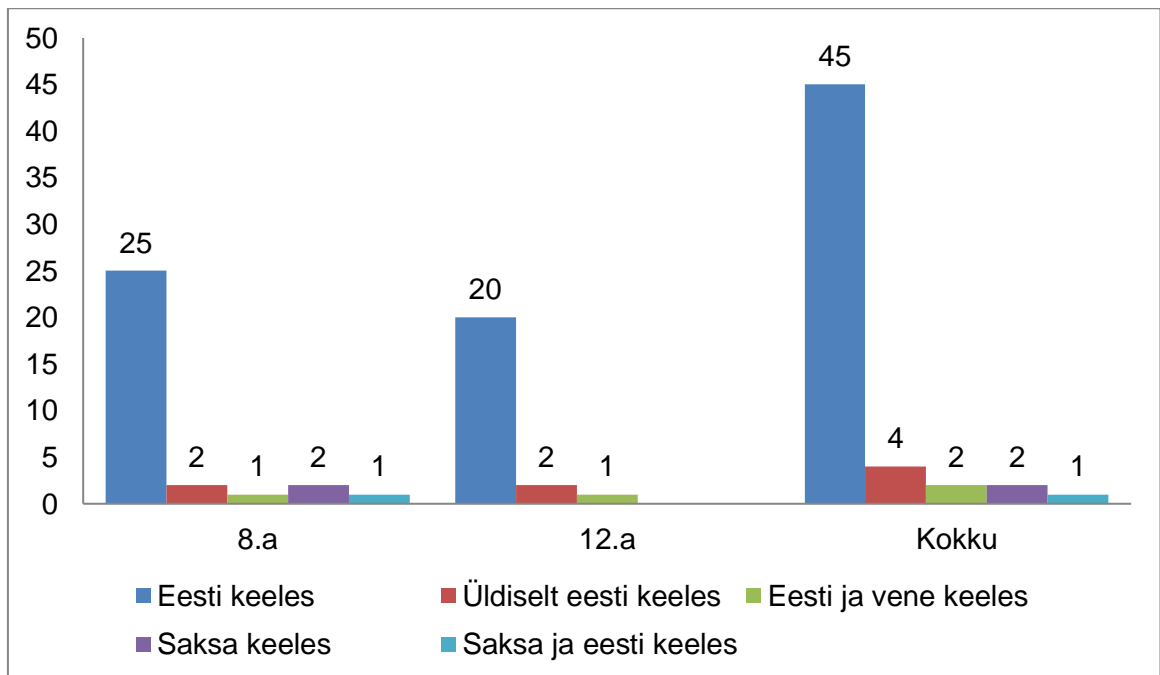
19 inimest seda ei tunne, kuid 13 inimest tunnevad. 14 inimest tunnevad seda mõnikord ning 5 üldiselt mitte. 2 inimest jättis vastamata ja 1 inimene vastas, et ei tea.

Joonis 5. Kas oled tundnud, et saksakeelsete ainete õppimine segab sul end eesti keeles korrektselt väljendmast?

Küsimus 8. Mis keeles mõtled eestikeelsetes ainetundides?

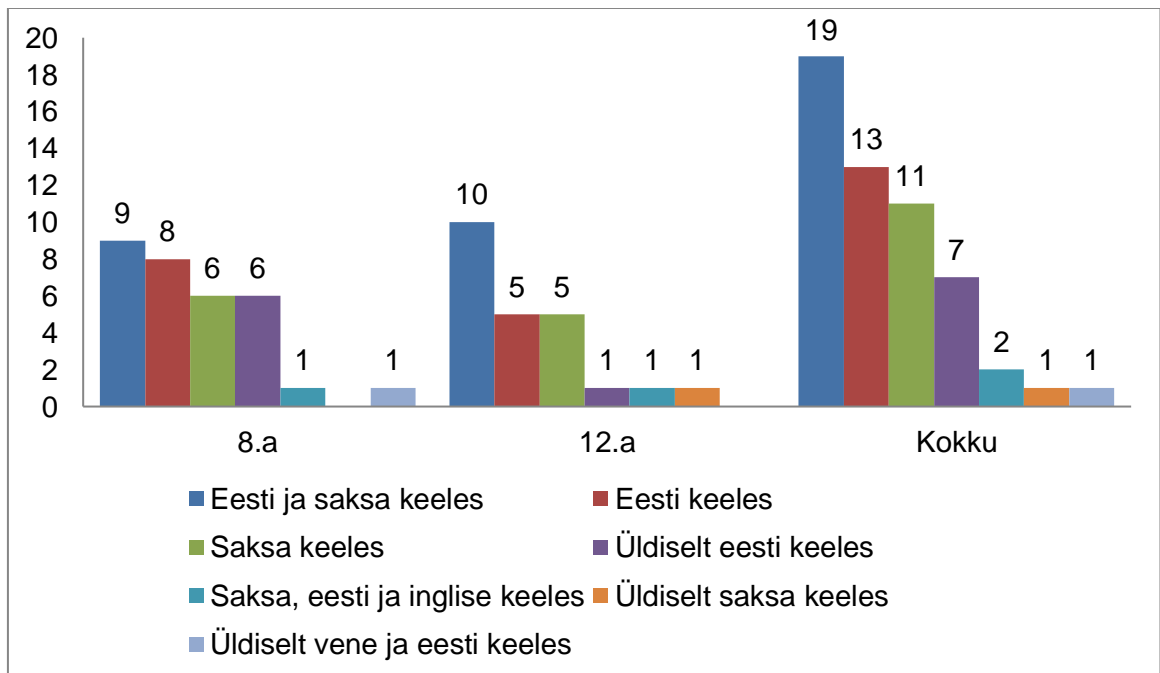
Enamik (45 inimest) mõtleb eestikeelsetes tundides eesti keeles. 4 inimest mõtleb eestikeelsetes ainetundides üldiselt eesti keeles. Eesti ja vene keeles mõtleb 2 õpilast ja saksa keeles ka 2. 1 õpilane mõtleb saksa ja eesti keeles.

Joonis 6. Mis keeles mõtled eestikeelsetes ainetundides?

Küsimus 9. Mis keeles mõtled saksakeelsetes ainetundides?

Siin oli väga palju erinevaid vastuseid, kuid enamik (19 inimest) mõtleb saksakeelsetes ainetundides eesti ja saksa keeles; 13 ainult eesti keeles ning 11 ainult saksa keeles. 7 inimest mõtleb üldiselt eesti keeles. 2 inimest mõtleb saksakeelsetes ainetundides saksa, eesti ja inglise keeles, 1 üldiselt saksa keeles ja 1 üldiselt eesti ja vene keeles.

Joonis 7. Mis keeles mõtled saksakeelsetes ainetundides?

Küsimus 10. Kas oled rahul oma seniste hinnetega eesti keele tunnis?

8.a klassist on oma hinnetega rahul 24 õpilast, 4 õpilast on oma hinnetega enam-vähem rahul ja 3 ei ole oma hinnetega üldse rahul. 12.a klassist on kõik 23 vastanud oma hinnetega rahul. Kokkuvõttes on 47 õpilast oma hinnetega rahul, 4 enam-vähem ning 3 üldse mitte.

5. ÕPETAJA ANU KUŠVIDI KOMMENTAAR

Õpetaja Anu Kušvid ütles, et uurimistööst oli ka talle kasu, kuna ta sai esimest korda teada, mida saksa osakonna õpilased ise oma keelekasutuse kohta mõtlevad. Ta väidab, et kõige rohkem mõjutab saksa keel eestikeelsete tekstide kirjutamisel just sõnajärge. Samuti pidavat ette tulema, et õpilane ei tea enda sõnul eestikeelset vastet mõnele saksa sõnale. Õpetaja arvates on kakskeelne õpe siiski väga hea ja võimaldab ajul mitmekülgset arenedada.

6. JÄRELDUSED JA KOKKUVÕTE

Uurisin TSG saksa osakonna õpilaste igapäevast keelekasutust ja toimetulekut kakskeelses keskkonnas. Tulemustest selgub, et enamik õpilasi kasutab koodivahetust ehk antud juhul saksa keelt ja eesti keelt läbiseigi. Õpilased, kelle emakeel ei ole eesti keel, kasutasid eesti ja saksa keelt läbiseigi eesti keele õppimiseks. Palju kasutatakse saksa keeles erialaseid termineid. Osa õpilasi ei pane keelte segunemist täheleegi, kuid arvavad, et seda tuleb ette küll. Osa segab keeli kokku ainult mõeldes, samas mõnel ei lähegi keeled segamini. 12.a klassi põhjendused keelte segamise kohta olid mitmekülgsemad kui 8.a omad. 8.a klassi kõige levinum põhjendus oli: sest eesti/saksakeelne väljend ei tule meelde.

8.a klassi saksakeelses sõnavaras on üldiselt lihtsamad sõnad, mida sakslased kasutavad igapäevaelus, samas 12.a saksakeelses sõnavaras on rohkem erialaseid sõnu. 12.a ka mugandab tegusõnu, peamiselt erialaseid, kuid kasutatakse ka mugandatud õppeainete nimetusi. 8.a seevastu sõnu ei muganda.

Mõlema klassi enam-vähem ühtne arvamus oli, et saksakeelsete ainete õppimine ei sega eestikeelsetest ainetest aru saamist. Arvamused lahknesid aga küsimuses kuidas mõjutab saksakeelsete ainete õppimine korrektset eneseväljendust eesti keeles.

Vastustest oli näha, et eestikeelsetes ainetundides mõeldakse eesti keeles, aga saksakeelsete ainetundide kohta oli väga palju erinevaid vastuseid, kuid domineeris siiski vastus: eesti ja saksa keeles.

Kokkuvõttes võib öelda, et saksa keeles õppimine arendab eesti õpilasi ja on hariduse omandamisel pigem kasulik kui segav.

ALLIKAD

Kikas, Reelika 2010. Soome keele mõjud kahe teise põlvkonna Soome eestlase eesti keeles (bakalaureusetöö), lk 6.

Tallinna Saksa Gümnaasiumi koduleht. Kättesaadav: <https://saksa.tln.edu.ee/saksakeelne-osakond/> (24.05.2019).

Väliskooliasjanduse keskuse koduleht. Kättesaadav: <https://www.auslandsschulwesen.de/Webs/ZfA/DE/Schulnetz/DPS/adressen.html;jsessionid=34349F4E3DEC384B10F3A52520FB3B54.intranet661?nn=52726> (24.05.2019).

LISA. KÜSITLUSLEHT

Tere! Olen 5. klassi õpilane Joonas Sooneste ning soovin 8.a ja 12.a klassi peal läbi viia anonüümse küsitluse saksa keele mõju kohta igapäevases elus. Loodan, et olete nõus vastama järgmistele küsimustele.

SUGU: _____

KLASS: _____

1. Kui tihti kasutad klassikaaslastega suheldes saksa keelt? (tee ring ümber)
 - mitte kunagi
 - harva
 - mõnikord
 - tihti

2. Kas kasutad eesti ja saksa keelt läbisegi? Miks?

-
3. Kas kasutad saksa keelt ka sotsiaalmeedias suheldes?

-
4. Kas ja kui, siis millised saksakeelsed sõnad on eestikeelsesse suhtlusse otse üle võtnud?

-
5. Kas ja kui, siis millised mugandunud saksakeelsed sõnad esinevad sinu keelekasutuses?

-
6. Kas oled tundnud, et saksakeelsete ainete õppimine segab eestikeelsetest ainetest arusaamist?

-
7. Kas oled tundnud, et saksakeelsete ainete õppimine segab sul end eesti keeles korrektselt väljendamisest?

-
8. Mis keeles mõtled eestikeelsetes ainetundides?

9. Mis keeles mõtled saksakeelsetes ainetundides?

10. Kas oled rahul oma seniste hinnetega eesti keele tunnis?

Aitäh!